

Vlaanderen
is omgeving

Huisdierwijzer schaap

 Ovis aries

DEPARTEMENT
OMGEVING

www.huisdierinfo.be

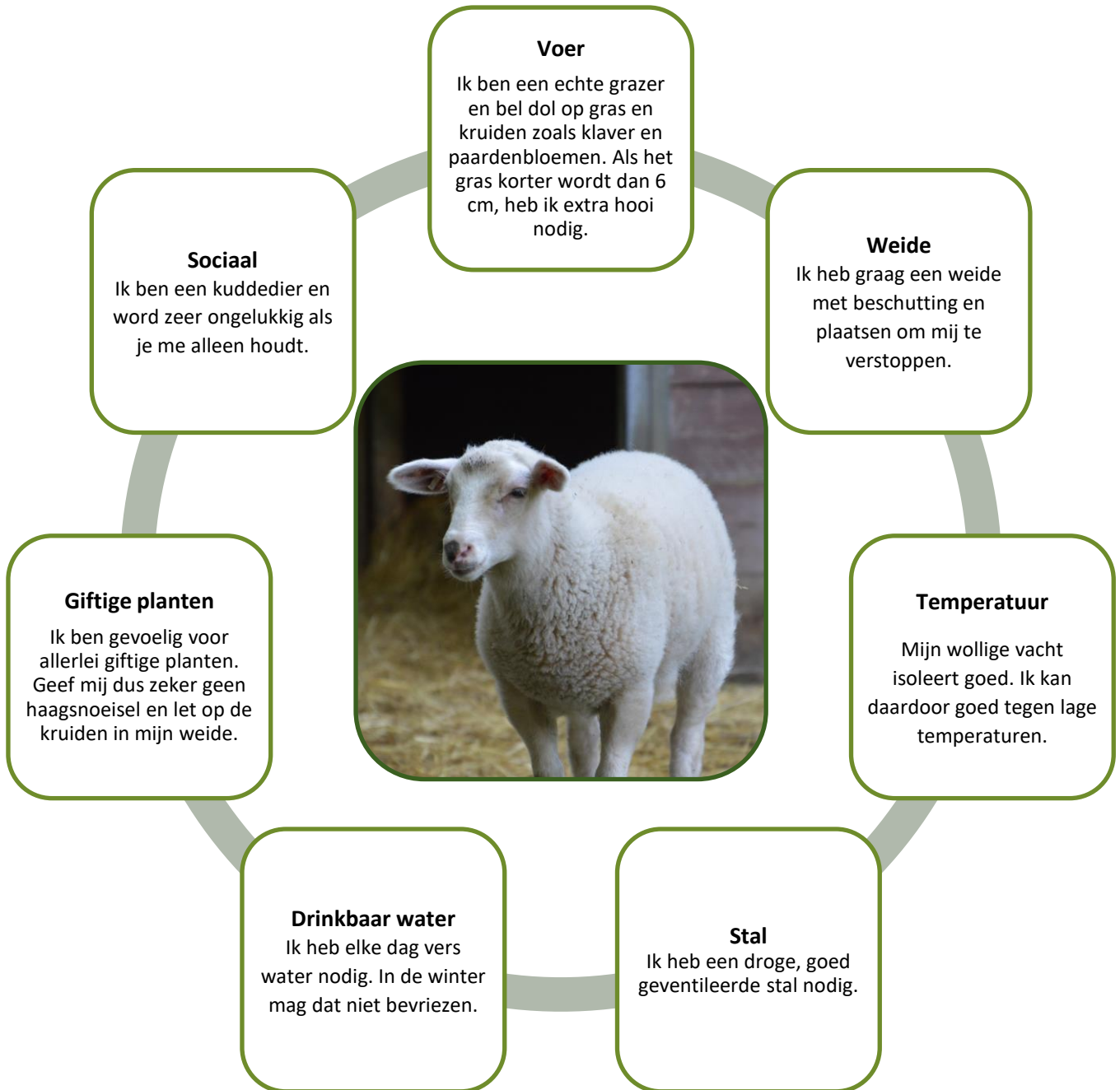
HUISDIERWIJZER: SCHAAP

Ovis aries

INHOUD

1	Overzicht	3
2	Natuurlijk gedrag en behoeften.....	4
3	Huisvesting en verzorging	4
3.1	Huisvesting	4
3.1.1	Omheining	5
3.1.2	Stalmanagement en bodembedekking	5
3.1.3	Gezelschap	5
3.2	Voeding	5
3.3	Dagelijkse verzorging	6
4	Gedrag en omgang met het dier	7
5	Gezondheid	8
5.1	Voortplanting en bijhorend gedrag	8
5.2	Meest voorkomende gezondheidsproblemen	9
6	Aankoop of adoptie.....	11
7	Kosten	12

1 OVERZICHT

2 NATUURLIJK GEDRAG EN BEHOEFTE

Het schaap (*Ovis aries*) is een gedomesticeerd zoogdier dat al sinds eeuwen gebruikt wordt door de mens, voor wol, melk en vlees. Een vrouwelijk schaap wordt ooi genoemd, een mannelijk dier een ram en een jong een lam. Het aantal rassen in de wereld wordt op ongeveer 850 geschat en ze komen over heel de wereld voor. De rassen die bij ons voorkomen, behoren tot de rassen van de “gematigde streken”. De meeste van onze schapenrassen zijn geselecteerd op een dikkere vacht in vergelijking met wilde schapen. Wilde schapen wegen tussen 25 en 180 kg en worden 10 tot 20 jaar oud. Bij tamme schapen is er ook veel rasafhankelijke gewichtsvaariatie. Over het algemeen is een ram een stuk groter dan een ooi.

Alle schapen zijn kuddedieren en ze hebben graag ontsnappingsmogelijkheden in de buurt. Schapen zijn prooidieren die zich vooral tegen aanvallen van honden en vossen beschermen door te ontsnappen. De omgeving heeft daarom een grote invloed op het gedrag van de schapen. In een eentonige omgeving (bv. een lege weide) vertonen ze meer waakgedrag. Ze voelen zich beter in een weide met stukken struikgewas en een open stal, met brede in- en uitgang. Ze grazen op overzichtelijke open stukken land en rusten tussen de beschutting.

Afhankelijk van het seizoen eten schapen de planten die er op dat moment groeien. De bezigheden van een schaap veranderen doorheen de dag. 's Morgens en 's avonds grazen ze, rond de middag rusten en herkauwen ze afgewisseld met kortere graassessies, en soms eten ze 's nachts nog een keer. In totaal zijn schapen meestal 8 tot 12 uur per dag aan het grazen. Het weer heeft hierop wel een grote invloed: als het te heet is grazen ze later op de dag, als het guur weer is, zoeken ze beschutting. Naast het grazen zijn de schapen ook nog een 8 tot 12 uur per dag aan het herkauwen. Activiteiten rond voeding vullen dus het tijdsbudget van een schaap in sterke mate.

Indeling in het dierenrijk

Rijk	<i>Animalia</i> (dieren)
Stam	<i>Chordata</i> (chordadieren)
Klasse	<i>Mammalia</i> (zoogdieren)
Orde	<i>Artiodactyla</i> (evenhoevigen)
Familie	<i>Bovidae</i> (holhoornigen)
Soort	<i>Ovis aries</i>

3 HUISVESTING EN VERZORGING

3.1 HUISVESTING

Schapen hebben behoefte een weide waarin ze kunnen grazen en zich verschuilen. Vlakke weiden zonder beschutting en mogelijkheid om zich te verstoppen, zijn ongeschikt. Laag struikgewas of de mogelijkheid om rondom de stal te lopen geeft de dieren een gevoel van veiligheid. Rond de stal of het schuilhok wordt de grond snel modderig. Je voorziet daar dus best verharding.

De schuilstal moet groot genoeg zijn zodat alle dieren droog kunnen staan en voldoende ruimte hebben om te eten. Per volwassen ooi voorzie je minimaal 1,4 m² ruimte en per lam (afhankelijk van de leeftijd) 0,25 tot 0,9 m². Een ram heeft meer ruimte nodig: tot 2 m². Aan de voerruif moet ieder dier 40 cm ruimte hebben.

Voor vier dieren heb je minimaal een stal van 5,6 m² nodig en een weide van 4000 m². Het aantal schapen dat per hectare kan gehouden worden, hangt af van het ras, het type weide en de mate waarin nog bijgevoerd wordt.

3.1.1 Omheining

Een goede afsluiting van de weide is gaas, maar let er op dat lammeren of schapen met hoorns niet vast kunnen komen te zitten. Gebruik liever geen schrikdraad: schapen voelen dit vaak niet of nauwelijks door hun wol. De omheining moet zeker 80 cm hoog zijn en is ook heel belangrijk om roofdieren, zoals honden en wolven, buiten te houden. Hiervoor kan een elektriciteitsdraad bovenaan wel nuttig zijn. Het hek moet goed aansluiten bij de grond zodat lammeren niet kunnen ontsnappen.

3.1.2 Stalmanagement en bodembedekking

Wanneer schapen binnen gehuisvest worden, moeten ze minstens 10 uur per dag ruwvoer (zoals hooi) krijgen. Dit is nodig voor een normale penswerking en om het herkauwen te stimuleren. Op die manier vermijd je dat ze abnormaal gedrag beginnen vertonen. Alle schapen moeten gelijktijdig bij de voerbak of ruif kunnen. Als de ruimte aan de voerbak te beperkt is, bestaat ook de kans dat jonge of oudere dieren te weinig voeder te pakken krijgen. Per drie volwassen ooiën wordt minimaal één meter voederbaklengte aangeraden, 40 cm per dier is ideaal. Als er onrust in de stal is, dan kan dat een teken zijn dat er te weinig plaats is voor de dieren.

V voorkom een te hoge vochtigheid en te hoog niveau van ammoniak door de stal goed te ventileren. Dit helpt ook de infectiedruk door ziektekiemen te verlagen. Vermijd wel tocht in de stal, zeker bij lammeren, want die kunnen daar slecht tegen.

Als ondergrond in de stal voorzie je best een verharde vloer. Daardoor slijten de klauwen beter af en is het gemakkelijker om de stal te reinigen. Als ligmateriaal is een dikke laag droog stro ideaal.

3.1.3 Gezelschap

Schapen zijn kuddedieren, hou ze daarom altijd in groepen van minimaal vier of meer dieren. Een schaap alleen voelt zich onveilig en vereenzaamt.

3.2 VOEDING

Schapen zijn herkauwers. Ze moeten altijd vezelrijk ruwvoer, proper water en een zoutliksteen tot hun beschikking hebben. Goed ruwvoer is gras, hooi of kuilgras. Dit moet vrij zijn van stof, giftige planten en schimmels. Het mag niet muff ruiken, dan is het niet goed meer. Geef ruwvoer best in een lage ruif, zodat de dieren in een natuurlijke graashouding kunnen eten. Vanuit een ruif voeren vermindert verspilling en verkleint de kans op besmetting met parasieten.

Sommige robuuste rassen kunnen met grof ruwvoer, zoals langstengelig hooi of natuurgras beter overweg dan andere schapenrassen. Wanneer schapen grof ruwvoer krijgen of op een ruwe weide gehouden worden, dan moet er zeker aandacht besteed worden aan de voedingswaarde van het voeder. Let erop dat schapen niet ondervoed raken of te eenzijdig gevoederd worden.

Schapen houden van kruiden zoals klavers, distels, paardenbloemen en weegbree in het grasland. Let wel op dat er geen giftige planten in de schapenweide groeien. De volgende planten zijn gevaarlijk voor schapen:

- weidekruiden: sint-jacobskruiskruid, sint-janskruid en melde of witte ganzenvoet;
- planten in bermen en aan sloten: heermoes, nachtschade, waterscheerling, smeewortel;
- aan de bosrand: adelaarsvaren, eik (onrijpe eikels);
- tuinplanten: taxus, herfststijloos, rododendron, laurierkers.

Bijvoeren met krachtvoer is meestal niet nodig. Te veel krachtvoer geven, kan zelfs dodelijk zijn voor een herkauwer. De behoefte aan krachtvoer hangt af van de eigenschappen van de dieren en de gezondheid van de weide. Drachtige ooien worden de laatste 1,5 maanden van de dracht best bijgevoerd en ook tijdens het zogen van de lammeren kunnen de ooien wel wat extra gebruiken. Honderd gram krachtvoeder per dier per dag is meestal voldoende. Recent gespeende lammeren zullen beter doorgroeien als ze dagelijks een kleine portie krachtvoeder krijgen. Al deze dieren moeten onbeperkt ruwvoer van een goede kwaliteit of jong gras met een lengte van 5 tot 12 cm ter beschikking hebben.

Vaak wordt oud brood aan schapen gegeven. Als dit maar af en toe (max 2x/week) gebeurt en in beperkte mate, dan is dit ok. Als de schapen dagelijks brood krijgen, zullen de dieren een tekort aan calcium krijgen en hun eigen beenderen gaan ontkalken. Het gevolg hiervan is manken, risico voor breuken en andere gezondheidsproblemen. Wil je brood blijven bijvoederen, bespreek dit dan zeker met je dierenarts zodat je daarnaast de juiste mineralen kan bijgeven.

Als je wil weten welke mineralen je de dieren moet bijvoeren, dan kan je een onderzoek naar de ruwvoerkwaliteit en/of een weidebodemonderzoek laten doen. Te veel of te weinig voeren is nadelig. Vermijd plotse overgangen naar andere types voeder.

Een volwassen schaap drinkt tot 10 liter water per dag. Een automatisch drinkstelsel of grote drinkbakken met proper water zijn dus nodig. Een liksteen **voor schapen** zorgt voor extra vitaminen en mineralen. Kies geen liksteen (en ook geen krachtvoer) die bestemd is voor andere diersoorten, die bevatten mogelijk teveel koper.

3.3 DAGELIJKSE VERZORGING

Dagelijks

- Strooi de stal op (nieuw stro over de mest).
- Ververs het ruwvoer in de ruiven.
- Geef proper water.
- Neem even tijd om de dieren te bekijken, zo zie je best of ze gezond zijn en zich normaal gedragen.
- Controleer van april tot oktober de dieren dagelijks op maden (myiasis).

Minstens eenmaal per week

- Verwijder de natte plekken uit de stal.
- Zorg voor voldoende nieuw strooisel in de stal.
- Controleer de afsluiting van de weide.
- Maak de waterbak schoon.

Om de paar maanden of jaarlijks

- Reinig en ontsmet de stal. Hoe meer dieren je houdt, hoe vaker je dat moet doen. Verwijder op dat moment alle demonteerbare materialen en verwijder al het los en aangekoekt vuil. Een hogedrukreiniger met een reinigingsmiddel is daarvoor handig. Spoel vuil en inweekmiddel af en zorg dat er geen plassen achterblijven.
- Controleer om de twee maanden de klauwen. In de natuur slijten de klauwen van schapen door de harde ondergrond. Bij ons (op een weide) is dat echter niet het geval. Als ze te ver doorgroeien, krult de teen op en krijgt het dier een ongezonde pootstand. Bij een gezonde klauw staat de achterpoot recht boven de klauw. Meestal zal je twee keer per jaar de klauwen moeten (laten) bijsnijden. Laat dit voordoen door een ervaren bekapper.
- Jaarlijks (mei of juni) moeten schapen geschoren worden. Laat je hierbij begeleiden of vraag een professionele scheerder. Voor het scheren mag je schapen minstens 24 uur geen eten geven, zodat pens en darmen niet gevuld zijn tijdens het scheren. De reden hiervoor is dat schapen bij het scheren vaak op hun rug worden gerold. Goed gevulde darmen kunnen daarvoor gemakkelijker in de knoop geraken waardoor het schaap kan sterven aan obstructies in de darm. Om myiasis (maden, zie verder) te voorkomen, kan het nodig zijn in februari of maart ook een scheerbeurt van de achterhand in te lassen, of de dieren met een anti-parasietenmiddel te behandelen.

4 GEDRAG EN ONGANG MET HET DIER

Schapen zijn prooidieren en daarom tonen ze niet duidelijk of ze ziek of gekwetst zijn. Als je niet goed oplet kan je dus gemakkelijk een probleem over het hoofd zien. Het gedrag dat ze vertonen wanneer er gevaar dreigt, is hetzelfde als bij wilde schapen: groepen vormen en vluchten. Schapen zijn zeer sociale dieren. Een dier uit de kudde halen, veroorzaakt dus veel stress. Daarom mag een schaap alleen voor een korte tijd apart gezet worden wanneer het niet anders kan. Schapen die geaaid en gevoederd worden, zijn minder angstig in de buurt van mensen dan andere schapen. Dat heeft echter weinig effect op het moment dat ze gevangen of geschoren moeten worden.

Tamme schapen blaten over het algemeen meer dan wilde schapen. Als er gevaar dreigt, worden ze echter stil. In de meeste gevallen wordt geluid alleen gebruikt tussen een ooi en haar lam, of wanneer een dier van de kudde gescheiden is. Als schapen veel blaten, dan is dat vaak een teken dat er een probleem is: controleer of de dieren gezond zijn, voldoende water en voer hebben. Op vaste tijdstippen eten geven en daarbuiten niet bijvoeren kan ook helpen om teveel blaten te voorkomen. Wees je er als eigenaar van bewust dat omwonenden het geluid van blatende schapen als hinderlijk kunnen ervaren.

Over het algemeen vertonen schapen weinig agressief gedrag, zelfs niet wanneer verschillende kuddes gemengd worden. Er is weinig dominantie-gerelateerd gedrag, tenzij er veel dieren op een kleine oppervlakte gehouden worden. Zelfs dan is het vaak subtiel en moeilijk zichtbaar. Een ram kan naar mensen wel agressief reageren in het najaar, als de ooiën in bronst zijn.

Schapen hebben een gezichtsveld van ongeveer 280°, al is het niet heel scherp. Dat betekent dat ze grotendeels ook zien wat er achter zich gebeurt. Een groot deel van de communicatie tussen de dieren gebeurt dan ook visueel: lichaamshouding, stampen, vluchten, enz. Schapen herkennen individuen aan het gezicht, maar geur is ook belangrijk. Elk individu heeft een eigen geur waaraan het kan worden herkend, maar ook de kudde blijkt

een specifieke geur te hebben. In het algemeen zijn schapen in staat om lange tijd veel verschillende schapen en mensen te herkennen. Wanneer de mest op een goede manier wordt opgeslagen en afgevoerd, dan zou ook geuroverlast van schapen beperkt moeten zijn.

5 GEZONDHEID

5.1 VOORTPLANTING EN BIJHOREND GEDRAG

Bij de meeste rassen hebben de seizoenen een duidelijk effect op de vruchtbaarheid. Dit geldt zowel voor de mannelijke als de vrouwelijke dieren. Er zijn echter verschillen tussen rassen, dus informeer je zeker over het ras dat je wilt kopen. Schapen worden in de late zomer tot de herfst gedekt. Na een dracht van ongeveer vijf maanden worden de lammeren in de vroege lente geboren. Schapen zijn geslachtsrijp na ongeveer een half jaar. Voor de mens zijn de signalen van vruchtbare dieren moeilijk te zien. Rond de eisprong (als de ooi ontvankelijk is) is er wel een typische interactie

tussen ooi en ram. Een ram kan ook aan de urine ruiken of een ooi bronstig is.

Stress kan een grote invloed hebben op de vruchtbaarheid van schapen. Het uitblijven van bronst, ooiën die moeilijk drachtig geraken, minder melk en slecht moedergedrag kunnen wijzen op stress in de kudde.

Rond de geboorte zoekt een ooi een beschutte plek uit, weg van de groep. Ook dit gedrag is niet even duidelijk voor alle rassen. Onrustig gedrag van de ooi is meestal het eerste teken dat de geboorte nadert. Ze zal vaker opstaan en weer gaan liggen, in cirkels lopen, met de voorpoten krabben in het stro enz. Hoe lang de geboorte duurt, hangt af van veel factoren, maar ze duurt best niet langer dan drie uur. Contacteer een dierenarts als het langer duurt. Als de ooi niet gewend is aan de aanwezigheid van mensen, dan kan de aanwezigheid van de eigenaar tijdens de geboorte een bron van stress (en dus problemen) zijn.

De meeste ooiën hebben geen hulp nodig bij het lammeren. Er bestaan echter schapenrassen waarbij het lammeren geregeld voor problemen zorgt. Het bekken is soms te smal of het lam te groot waardoor het niet zonder hulp kan worden geboren. Een ervaren schapenhouder kan zelf manueel het lammetje met lichte trekkracht ter wereld helpen, maar als dat niet lukt, dan er moet zo snel mogelijk een dierenarts worden geraadpleegd. In extreme gevallen wordt er overgegaan op een keizersnede.

Doorgaans worden er één of twee lammeren per ooi geboren. Bij zeer vruchtbare rassen kan dit aantal uitzonderlijk oplopen tot vijf lammeren. De lammeren worden kort na elkaar geboren. Na de geboorte zal de ooi het lam proper likken. Dit is belangrijk voor het lam, dat zo proper, droog en gestimuleerd wordt, maar ook voor de ooi die zo de geur van het lam leert kennen. De uren na de geboorte zijn belangrijk voor de band tussen ooi en lam. Laat daarom de ooi en het lam met rust zodra je zeker bent dat beide in orde zijn en de navel van het lam ontsmet werd.

Ooiën die voor de eerste keer drachtig zijn, hebben vaker meer problemen tijdens en na de geboorte. Er zijn op dit vlak ook grote verschillen tussen rassen en individuen. In het algemeen hebben “wildere” rassen betere moeders. Nieuwe moeders durven hun pasgeboren jong verstoten. Zet de ooi en het lam dan best in een kleine ruimte zonder dat het lam in gevaar gebracht wordt. Sommige ooiën aanvaarden het lam uiteindelijk toch, andere helemaal niet. Die lammeren moeten verder met kunstmelk worden grootgebracht.

Of een heel jong lam voldoende drinkt, kan je op een aantal manieren controleren. Hongerige lammeren rillen en blaten meer. Ze hebben een ingevallen in plaats van een goed gevuld buikje. Als ze opschrikken, zouden lammetjes onmiddellijk de reflex moeten hebben om naar de uier van de moeder te lopen en te gaan zuigen. Zodra de lammeren een paar dagen oud zijn, kan je kijken of ze veel spelen om snel in te schatten of deze (jonge) schapen zich goed voelen. Dit gedrag vermindert immers snel als ze niet genoeg (of slecht) gevoed worden, ze de omgeving gevaarlijk vinden, het weer te slecht is of als ze pijn hebben.

Een pas gelammerde ooi moet na een aantal uren haar nageboorte afstoten. Sommige ooiën eten deze vervolgens op, dit is normaal. De nageboorte wordt best zo snel mogelijk verwijderd als deze niet wordt opgegeten, omdat het een bacteriebron zal worden. Als de ooi zich goed voelt, dan zal ze snel opnieuw beginnen eten en drinken en haar lam vlot laten zuigen. Als je merkt dat de ooi trapt als het lam van de uier wil drinken, dan voel je best eens aan de uier. Als die hard en warm is, dan heeft de ooi een uierontsteking en wordt de dierenarts er liefst zo snel mogelijk bij gehaald.

Het castreren van een ram gebeurt onder verdoving, dus door een dierenarts. De ram kan zich dan niet meer voortplanten, en ook de soms hinderlijke geur en bepaald (hinderlijk) gedrag verdwijnen. Het eenvoudigste is om deze ingreep bij jongere dieren te laten uitvoeren. Dat geeft ook de minste kans op problemen.

5.2 MEEST VOORKOMENDE GEZONDHEIDSPROBLEMEN

De normale lichaamstemperatuur van een schaap ligt tussen 38 en 40 °C. Bij warm weer kunnen schapen beginnen hijgen en zweten om koel te blijven. Als ze een volgroeide vacht hebben, kunnen volwassen schapen makkelijk koude temperaturen aan (zelfs vriestemperaturen). Pas geschoren of jonge dieren kunnen het koud krijgen. Scheer daarom alleen als het 's nachts niet meer te koud wordt, en hou de schuilstal in orde.

Let op de conditie van je schapen om in te schatten of ze goed gevoederd worden. Druk met je hand op de ruggengraat. Voel je de wervels duidelijk liggen, dan is het schaap te mager. Voel je de wervels zelfs met druk niet, dan is het schaap te dik. Bij sommige rassen is de conditiescore iets anders: zo is de Mergellander van nature mager gebouwd en mag je bij de Texelaar altijd behoorlijk wat spieren voelen.

Je vindt veel informatie over aandoeningen bij schapen op de website van [Dierengezondheidszorg Vlaanderen](#). De belangrijkste gezondheidsproblemen zijn:

- **Kreupelheid**
Symptomen: schapen die moeilijker stappen, op de voorknieën grazen, aantasting van de klauwen. Er zijn verschillende redenen waarom schapen kreupel kunnen lopen. De belangrijkste reden is rotkreupel, een besmettelijke ontsteking van de huid tussen de klauwen. Hoge vochtigheid en hoge temperatuur werken de infectie in de hand, net als een slechte klauwverzorging. Rotkreupel is herkenbaar aan de geur van dood weefsel. Je kan selecteren voor schapen die minder gevoelig zijn en preventie (o.a. jaarlijkse vaccinatie) is mogelijk, maar voor een hobbyhouder niet noodzakelijk. Bij een infectie moeten de klauwen behandeld worden met klauwpasta en moeten de dieren op een schone en droge weide gehouden worden. In ernstige gevallen is een verdere behandeling (injecties enz.) nodig. Andere mogelijke oorzaken zijn woekeringen van huid en vet tussen de klauwen, blauwtong, abcessen aan de klauwrand, enz. Raadpleeg dus zeker een dierenarts als je schapen kreupel zijn.
- **Lammersterfte**
Symptoom: sterfte van jonge lammeren.
Dit kan een gevolg zijn van ziektes, maar zeker ook van een gebrekkige band tussen ooi en lam. Zeker bij onervaren moeders is het belangrijk dat deze band goed kan worden gevormd en ze moeten dus de nodige tijd en rust krijgen na de geboorte. Tegelijk is het noodzakelijk dat een lam

snel na de geboorte biestmelk kan opnemen (50 ml/kg lichaamsgewicht) om zo beter beschermd te zijn tegen infecties. Tijdens de lammertijd is het belangrijk om voor voldoende beschutting te zorgen om onderkoeling van pasgeboren lammeren te vermijden. Ooien in een goede conditie (niet te mager én niet te vet) zijn ook belangrijk voor een goede start. In onhygiënische stallen is de kans groot dat de lammeren besmet worden met bacteriën. Deze kunnen snel sterfte of diarree veroorzaken. Mestbacteriën kunnen ook via de natte navel in de buikholte dringen en daar abscessen veroorzaken. Jonge lammeren overleven dit nauwelijks. Een propere en droge stal is daarom heel belangrijk tijdens lammertijd.

- **Uitstulpen van de vagina (=prolaps)**

Symptomen: uitgestulpt geboortekanaal, in de laatste weken van de dracht.

Dit kan o.a. ontstekingen, geboorteproblemen en zelfs sterfte van de ooi en het lam veroorzaken. Raadpleeg een dierenarts als dat zich voordoet. Als meerdere ooien getroffen worden in de kudde, dan zijn ze vermoedelijk té zwaar en dan pas je best het voeder aan en zorg je voor meer beweging. Een andere mogelijke oorzaak is dat de dieren van een te hoge ruif moeten eten. Door steeds de voorkant op te heffen drukken de organen het geboortekanaal uit.

- **Uitwendige parasieten**

Symptomen: stampen, schuren en bijten in de wol.

Er zijn meerdere parasieten die deze symptomen kunnen veroorzaken: wolschurft (*Psoroptis ovis*), pootschurft (*Chorioptes ovis*), luizen (*Bovicola ovis*) en schapenluisvlieg (*Melophagus ovinus*). Het belangrijkste huidprobleem bij het schaap is echter myiasis of huidmadenziekte. Het zijn de larven van de groene vleesvlieg die zich door de huid en de spieren van het schaap vreten. De groene vleesvlieg is vooral actief in warme, vochtige en windstille perioden, die bij ons te verwachten zijn van april tot oktober. Dagelijkse controle is een echte noodzaak omdat de larven moeilijk zichtbaar zijn onder de dikke wol. Een schaap met myiasis blijft wat achter op de kudde, bijt in de wol en schuurt of krabt veel, kwispelt met zijn staart en als je goed kijkt, zie je bij bleek gewolde dieren een donkere verkleuring van de vacht op de plaats waar de maden zitten. De meest typische plaats is rond de staartbasis. Als je myiasis vermoedt, raadpleeg dan zo snel mogelijk een dierenarts. De open wonden zijn immers aantrekkelijk voor nog meer vleesvliegen, waardoor het probleem snel verergert. Een schaap kan op een aantal dagen bezwijken aan deze wonden.

Bij infectie moet de wol rond de wonde weggeschoren worden en moet de wonde uitgewassen worden met een insectendodende oplossing. Bij erge wonden is een antibioticumbehandeling aangewezen. Er zijn preventieve middelen onder de vorm van pour-on of spray.

- **Inwendige parasieten - wormen**

Symptomen: soms geen, bij ernstige gevallen vermagering, diarree, slechte conditie, bloedarmoede. Door elke 3 weken van weide te veranderen, doorbreek je de cyclus van parasieten. Laat een dierenarts de ontwormingen en het weidemanagement controleren.

- **Leverbot**

Symptomen: stilvallende groei, minder eetlust, vochtophoping op de kop en sterfte.

Leverbotten zijn platwormen die in de lever van graasdieren leven waar ze een chronische ontsteking veroorzaken. Dieren worden besmet via cysten die vastzitten op het gras. Leverbot komt alleen voor op drassige weides of weiden met een poel omdat een waterslak hier tussengastheer is. Raadpleeg sowieso een dierenarts.

- **Zwangerschapsvergiftiging**

Symptomen: minder eten op het einde van de dracht, suf, prikkelgevoelig, veel liggen, afzonderen van de kudde.

Bij meerlingdrachten (>2 lammeren) vragen de bijna volgroeide lammeren heel veel energie van hun moeder. Soms is dit meer dan de ooi kan eten en daarom moet ze haar eigen lichaamsvet afbreken. Daarbij worden er afvalstoffen geproduceerd die de eetlust onderdrukken, waardoor de ooi minder eetlust krijgt en het vetafbraak-proces versterkt wordt. Zodra de ooi duidelijke symptomen ontwikkeld heeft, is ze nog moeilijk te redden. Het is daarom heel belangrijk om dit probleem te

voorkomen. Vooral magere en te vette ooiën ontwikkelen dit probleem, zorg daarom voor een goede conditie van de ooi als ze gaat lammeren. Een hoogdrachtige ooi verdient ook wat krachtvoeder, ongeveer 100 gram daarvan is voldoende.

- **'Het bloed'**

Symptomen: plotse sterfte, diarree.

Deze ziekte wordt veroorzaakt door een normale darmbacterie (*Clostridium*). Als lammeren, maar ook volwassen dieren te veel krachtvoeder krijgen, dan verandert de bacteriesamenstelling in de darm en nemen de *Clostridium*-bacteriën snel in aantal toe. Dit leidt meestal tot plotse sterfte van dieren die er enkele uren daarvoor kerngezond uitzagen. Net de best doorvoede dieren zijn het makkelijkste slachtoffer van deze bacterie. Beperk daarom je krachtvoedergift tot het strikte minimum en voorkom overvoeding!

- **Afwijkend gedrag**

Symptomen: onrustig zijn, stereotiep gedrag (herhaaldelijk heen en weer lopen zonder doel), agressie tussen de dieren onderling.

Als de dieren hun normale gedrag niet kunnen vertonen, dan worden ze ongelukkig. Zorg ervoor dat alle dieren voldoende ruwvoer krijgen, voldoende ruimte hebben en zich veilig voelen.

6 AANKOOP OF ADOPTIE

Schape zijn vriendelijke en leuke dieren, maar je hebt wel wat kennis én ruimte nodig om de dieren goed te kunnen verzorgen. De volgende vragen helpen je om te bedenken of het houden van schape bij je past:

- Heb je genoeg ruimte en een stal om een kudde schape te houden?
- Heb je een manier om de mest van de dieren kwijt te geraken?
- Heb je tijd om dagelijks voor de dieren te zorgen?
- Kan je in de lammertijd extra veel bij de dieren zijn?
- Kan je 10 of 20 jaar voor de schape zorgen?
- Kan je ongeveer 20 euro per maand spenderen per schaap, of heb je eigen weides die de voederkost dekken?

Schape zijn kuddedieren. Bekijk dus of je de ruimte hebt om minstens vier of vijf dieren te houden.

Er is heel wat wetgeving over het houden van schape. Zorg dat je dus op de hoogte bent van de nationale en plaatselijke regels. Voor alle schape en lammeren is er een identificatie- en registratieplicht en iedereen die schape houdt, moet een beslagnummer hebben. Ieder dier moet in elk oor een oormerk dragen. Je vindt de nodige documenten op de website van Diergezondheidszorg Vlaanderen: www.dgz.be. Er zijn nog allerlei andere regels, bijvoorbeeld rond ziekteregistratie, premies en verplaatsingsregisters. Je vindt die informatie op de [website van het Federaal Voedselagentschap \(FAVV\)](#).

Koop geen dieren waarvan je de achtergrond niet kent. Je vraagt dus best raad aan een ervaren fokker of een fokvereniging, bijvoorbeeld [Steunpunt Levend Erfgoed](#) of [Kleine Herkauwers Vlaanderen](#). Let op de toestand van het schaap dat je wil kopen. Koop nooit een dier dat er niet gezond uit ziet. Koop geen zielige dieren, want daarmee hou je foutieve handel in stand. Als je zieke, verwaarloosde dieren ziet, of merkt dat de verkoper zich niet aan de regels houdt, dan meldt je dat het beste bij de Dienst Dierenwelzijn [Meldpunt verwaarloosde en mishandelde dieren](#).

Heb je al een kudde en wil je een nieuw schaap toevoegen, hou het dan 4 weken in quarantaine. Gebruik die periode om de klauwen van het nieuwe dier te verzorgen en te ontsmetten. Dit is ook een goed moment om het nieuwe dier te ontwormen.

7 KOSTEN

Een schaap kopen kost 50 tot 650 euro. De prijs hangt sterk af van het ras en de leeftijd van het dier. De grootste kosten zijn de weide met omheining en de stal. Een stal zelf bouwen kost ongeveer 2.000 euro en een weide met een oppervlakte van 0,5 ha huren kost ongeveer 800 euro per jaar. Voor het voeder moet je rekenen op 10 tot 30 euro tijdens de wintermaanden of als je weinig gras hebt en moet bijvoederen met hooi. Een kleine baal hooi kost 3 tot 5 euro, en een schaap doet hier 4 à 5 dagen mee.

Vaccinaties, ontwormingen en andere dierenartskosten bedragen minstens 75 euro per jaar en kunnen hoger oplopen. Het verplicht oormerken van de lammeren kost enkele euro's per dier, en je kan hiervoor een dierenarts vragen. Als je de dieren niet zelf scheert, moet je hiervoor ook het nodige budget voorzien.

Koning Albert II laan 20/8
1000 Brussel
www.omgevingvlaanderen.be